

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2008 4 7
COM(2008) 186 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl Šiaurės Airijos darbo grupės ataskaitos

{SEC(2008)447}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl Šiaurės Airijos darbo grupės ataskaitos

1. Įžanga

Taikos Šiaurės Airijoje stabilizavimas visų pirma aktualiausias regiono gyventojams. Tačiau šis klausimas taip pat svarbus visai Europai, nes Šiaurės Airijos gyventojai yra Europos Sąjungos, sukurtos vadovaujantis taikos, stabilumo ir gerovės principais, piliečiai. Būtent dėl to Komisijai itin malonu būti kviečiamai remti Šiaurės Airijos taikos procesą, visų pirma padėti regionui didinti savo ekonominį konkurencingumą ir užtikrinti ilgalaikį gyventojų užimtumą. Komisija ypač pritaria dabartiniam Šiaurės Airijos politinių lyderių sprendimui suteikti prioritetą ekonominiam vystymuisi.

Esminis Šiaurės Airijos taikos proceso momentas buvo tai, kad 2007 m. gegužės mėn. buvo atkurtos decentralizuotos valdžios institucijos ir per pastaruosius dešimtmečius gerokai susiskaidžiusios bendruomenės pasidalijo valdžią. Šis istorinis įvykis įrodo, kad Šiaurės Airija turi daug galimybių tapti pavyzdžiu, kaip ilgam laikui galima įveikti akivaizdų politinį susiskaidymą ir kaip pačiomis sudėtingiausiomis aplinkybėmis galima sukurti atvirą ir tolerantišką demokratinę visuomenę. 2007 m. gegužės mėn., lankydamasis Šiaurės Airijoje, Komisijos Pirmininkas José Manuelis Barrosas paskelbė sprendimą įsteigti Komisijos narės Danutos Hübner vadovaujamą Komisijos darbo grupę, kurios tikslas – remti taikos procesą, o ypač ieškoti sprendimų, kaip didinti ekonominį augimą ir užimtumą, atsižvelgiant į Europos Sąjungos bendrąją Lisabonos strategiją¹. Iš esmės Šiaurės Airijos darbo grupė (toliau – ŠADG) – tai naujos ir glaudesnės Šiaurės Airijos ir Komisijos tarnybų partnerystės pavyzdys, nes daugiametis laikotarpis, kuriuo regionui buvo teikiama nemaža Europos regioninė pagalba, baigiasi ir vis daugiau tenka remtis savo ištekliais.

Šio komunikato priede pateikiama ŠADG veiklos rezultatų ataskaita. Apskritai ataskaitoje patvirtinama, kad dėl ilgai trukusio konflikto Šiaurės Airijai tenka spręsti daug socialinių ir ekonominių problemų. Nors, palyginti su dabartiniu Europos Sąjungos vidurkiu, daugelis svarbiausių ekonominių regiono rodiklių, pvz., susijusių su bedarbystės lygiu arba BNP vienam gyventojui, yra labai geri, konflikto padariniai akivaizdūs: didelė priklausomybė nuo viešojo sektoriaus, nenoras rizikuoti ir mažas verslumo lygis, neigiamas regiono įvaizdis tarptautinių investuotojų akimis ir didelė dalis gyventojų, nevykdančių jokios ekonominės veiklos. Kita vertus, dabar pasiektas stabilumas – tai galimybė iš esmės pagerinti ekonominės veiklos rezultatus. Būtent šiomis aplinkybėmis ŠADG nagrinėjo, kaip regioną dar labiau įtraukti į ES politikos strategijas, kad Šiaurės Airijos ekonomika būtų labiau vertinama, o regionas patektų į pirmaujančiųjų inovacijų srityje gretas. Be šios analizės, taip pat rengiama keletas iniciatyvų (žr. toliau).

2. Šiaurės Airijos darbo grupės kompetencija

Specialioji ŠADG funkcija – remti Šiaurės Airijos pastangas didinti konkurencingumą ir užtikrinti ilgalaikį užimtumą, sutelkiant Komisijos tarnybas, kurios tiesiogiai atsakingos už

---

¹ http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf

konkurencingumo ir ilgalaikio užimtumo politikos darbotvarke². Ypač svarbu mažinti priklausomybę nuo viešojo sektoriaus ir kurti veiklesnį privatųjį sektorių. Imdamasi šios funkcijos ir rengdama minėtą ataskaitą, ŠADG kuria naują regioninės valdžios institucijų ir Komisijos partnerystę, taip pat deda pastangas, kad būtų iš esmės pakeista regiono ateitis. ŠADG veikla:

- remdamasi socialine ir ekonomine regiono analize, parengė išsamų Šiaurės Airijos laimėjimų, visų pirma ankstesnio planavimo laikotarpio (2000–2006 m.), įvairiose ES politikos srityse sąrašą ir tam tikrais atvejais palygino juos su kitų ES regionų pasiekimais;
- remdamasi šiuo sąrašu, parengė siūlymų ir rekomendacijų, kaip valdžios institucijos, privatusis sektorius, universitetai, mokslinių tyrimų institutai ir kiti ekonomikos dalyviai galėtų prisidėti prie Europos kūrimo ir labiau pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis.

Su Šiaurės Airijos valdžios institucijomis konsultuojamasi nuo ŠADG įkūrimo, taip pat rengiant ir šią ataskaitą. Į šią veiklą taip pat buvo įtrauktos Airijos Respublikos valdžios institucijos. Be to, konsultuotasi su svarbiausiais Šiaurės Airijos veikėjais, įskaitant vietos Europos Parlamento narius, visuomenines organizacijas ir socialinius partnerius.

3. Šiaurės Airija ir ES politika

Dėl ataskaitoje išsamiai išanalizuotų konkrečių politikos sričių galima daryti bendrą išvadą kad Šiaurės Airija, nors ir akivaizdžiai mažiau įsitraukusi į ES politiką negu likusi Jungtinės Karalystės ir Airijos dalis, iš esmės padarė neblogą pažangą. Visų pirma regionas sugebėjo pritraukti nemažai ES sanglaudos politikos investicijų. Šiaurės Airija, kaip vienas iš prioritetinių „pirmojo tikslo“ regionų, jau seniai remiama iš ES lėšų. 2000–2006 m. pagal šešias programas, įskaitant Darnios gerovės puoselėjimo programą ir programą PEACE II, gautos ES paramos suma buvo maždaug 2,2 mlrd. EUR, prie jų dar pridėtas ES įnašas į Airijos tarptautinį fondą. Vienas iš novatoriškų ES sanglaudos politikos Šiaurės Airijoje bruožų – 1995 m. nustatyta programa PEACE, skirta bendriems socialiniams ir ekonominiams projektams remti, siekiant padėti abiem bendruomenėms susitaikyti ir taikiai gyventi. Dabartiniu planavimo laikotarpiu (2007–2013 m.) Šiaurės Airijoje įgyvendinamos 6 programos, įskaitant tęsiamą programą PEACE, kurių lėšų suma – 1,1 mlrd. EUR. Naudodamasi šiomis programomis Europos Sąjunga gali padėti ir toliau padės gerinti gyventojų gyvenimo kokybę.

Regionas taip pat aktyvus kitose ES politikos srityse, kaip nurodyta priede. Tai rodo kai kurie svarbūs laimėjimai. Įmonių politikos srityje Šiaurės Airija, pasitelkusi INVEST-NI biurą, Europos informacinius centrus ir inovacijų perdavimo centrus, aktyviai remia verslą ir inovacijas. Pagal tarptautinį technologijų perdavimą Belfasto inovacijų perdavimo centras laikomas vienu iš penkių geriausių ES tinklo centrų – turėdamas labai nedaug darbuotojų jis 28 kartus tarpininkavo perduodant technologijas.

Šiaurės Airija aktyviai vykde mokslinių tyrimų politikos srities veiklą – įgyvendindama Šeštąją bendrąją programą (2000–2006 m.) su 161 partneriu sudarė 146 mokslinių tyrimų

---

² Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas, Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas, Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių generalinis direktoratas, Įmonių ir pramonės generalinis direktoratas, Aplinkos generalinis direktoratas, Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas, Mokslinių tyrimų generalinis direktoratas, Prekybos generalinis direktoratas, Generalinis sekretoriatas bei Europos investicijų bankas.

sutartis ir pritraukė iš ES biudžeto 33,4 mln. EUR. Sėkmingais aplinkos srities veiklos pavyzdžiais laikomas nitrato mažinimo veiksmų planas ir bendras su Airija nelegalaus atliekų eksporto prevencijos projektas.

Šiaurės Airijos patirtis užimtumo ir lygių galimybių srityje ypatinga, todėl regioninės lygių teisių institucijos atstovai dalyvauja valdymo komiteto, atsakingo už Komisijos atliekamą daugiopos diskriminacijos tyrimą, veikloje, o regioninės nevyriausybinės organizacijos aktyviai prisideda prie kovos su diskriminacija organizacijų tinklo veiklos.

Žvelgdamas į ateitį regionas turi skirti daugiau dėmesio socialinių ir ekonominių trūkumų šalinimui, ir šioje srityje gali labai padėti aktyvesnis dalyvavimas ES politikos srityse ir bendradarbiavimas su Komisijos tarnyboms atstovaujančia ŠADG. Regioninė specializacija, nuo XIX a. pabaigos iki XX a. pradžios pavertusi Šiaurės Airiją vienu iš dinamiškiausių pasaulio regionų, šiandien, kaip ir visur kitur, nebeužtikrina ekonominės gerovės. Klasikinę vietos ekonomiką pakeitė darbo jėgos, kapitalo, idėjų ir žinių *srautų* ekonomika, tad konkurencingumo požiūriu dabar tapo kaip niekad svarbu integruotis į nacionalinius, Europos ir pasaulio tinklus.

Siekiant didinti konkurencingumą, svarbiausia suteikti privačiajam sektoriui daugiau dinamškumo ir skatinti naujų įmonių kūrimąsi ir plėtrą. Nors šioje srityje Šiaurės Airijoje pasiekta daug, galima nuveikti dar daugiau, kad būtų ne tik remiamos steigiamos įmonės, bet ir ilgainiui užtikrinamas įmonių tvarus konkurencingumas.

Dalis šių pastangų susijusi su glaudesnių verslo ir pagrindinių inovacijų šaltinių – universitetų, mokslinių tyrimų institutų bei kitų žinių ir mokslinių tyrimų centrų – ryšių palaikymu tiek regiono, tiek Europos mastu. Be to, ar konkurencingumas didės, iš esmės priklauso nuo žmogiškųjų išteklių kvalifikacijos, taip pat nuo, to kaip ugdomi kalbų ir kiti įgūdžiai, būtini glaudesniems ryšiams su likusiąja Europos dalimi ir už jos ribų palaikyti. Nors švietimo standartai Šiaurės Airijoje yra aukšti, nuolat reiškiamas susirūpinimas dėl žemos kvalifikacijos ar nekvalifikuotų asmenų ir daug pasiekusių asmenų išsilavinimo lygio skirtumų. Akivaizdu, kad stengiantis stiprinti žinių ekonomiką Šiaurės Airijoje, itin svarbu išnaudoti visas regiono žmogiškųjų išteklių galimybes. Su tuo susijęs poreikis į ekonominę veiklą įtraukti dar daugiau gyventojų, visų pirma ugdant ir atnaujinant įgūdžius, skatinant verslumą ir raginant imtis rizikos, taigi ir steigti mažąsias įmones ar tapti savisamdžiais darbuotojais. Kartu toliau stengiantis didinti mažiau aktyvių asmenų ir socialinės atskirties grupių dalyvavimą darbo rinkoje Šiaurės Airijoje būtų didinama socialinė įtrauktis ir prisidedama prie kovos su skurdu.

Dėmesio reikia ir tradiciškesnėms sritims. Pavyzdžiui, svarbus poreikis tęsti žemės ūkio ir maisto produktų sektoriaus, kuris ir ateityje bus svarbi veiklos sritis, modernizavimą. Be to, tradiciškai susiklostė, kad į tam tikros rūšies infrastruktūrą investuojama mažiau, nei būtų buvę investuojama kitomis aplinkybėmis. Tai pasakytina apie transporto ir aplinkos apsaugos infrastruktūrą, turint mintyje didėjančią susirūpinimą dėl tradiciškai geros vandens kokybės prastėjimo, mat kyla poreikių, susijusių su vandens ir atliekų tvarkymu bei investicijomis į ekologines inovacijas ir aplinkos mokslinius tyrimus.

4. Šiaurės Airijos darbo grupės veikla nuo 2007 m. gegužės mėn. iki 2008 m. kovo mėn.

Kaip jau minėta, atlikdama analizę, nuo 2007 m. gegužės mėn. ŠADG glaudžiai bendradarbiavo su Šiaurės Airijos valdžios institucijomis, siekiančiomis ekonomikos augimo

ir užimtumo darbotvarkės tikslų. Pirmiausia Komisijos tarnybos siekė skubos tvarka priimti sprendimus dėl naujųjų 2007–2013 m. socialinės ir ekonominės plėtros programų.

- Iki 2007 m. pabaigos susitarta dėl penkių iš šešių programų: programos PEACE III, Konkurencingumo ir užimtumo programos, Šiaurės Airijos Europos socialinio fondo programos, Teritorinio bendradarbiavimo su Vakarų Škotija ir Airija programos ir Kaimo plėtros programos. Sprendimą dėl žuvininkystės programos, įgyvendinamos visoje Jungtinėje Karalystėje, tikimasi priimti artimiausiais mėnesiais, jeigu programa bus pateikta laikantis sutarto grafiko.
- Bendra ES lėšų, skirtų šioms šešioms programoms, suma yra daugiau nei 1 mlrd. EUR. Dėl programų priimti sprendimai svarbūs dėl to, kad juos priėmus neliko kliūčių 2007 m. iš anksto išmokėti bendrą 42 mln. EUR sumą, kuri padės regionui pradėti naują investavimo etapą.
- Itin džiugu, kad didžiausioji iš visų šešių programų – naujoji ERPF konkurencingumo ir užimtumo programa, pagal kurią ES finansinės paramos suma yra 473 mln. EUR, ir Socialinio fondo programa, pagal kurią ES paramos suma sudaro 165 mln. EUR, buvo tiesiogiai įtrauktos į Lisabonos darbotvarkę, t. y. tiesioginėms investicijoms konkurencingumui paremti numatyta skirti daugiau kaip 85 % lėšų. Komisija nekantraudama laukia, kada šios svarbios Europos programos bus pradėtos, ir tikisi, kad Šiaurės Airija taps ES pavyzdžiu, kaip galima kuo geriau panaudoti Europos regioninę politiką įgyvendinant ekonomikos augimo ir užimtumo darbotvarkės tikslus.
- Siekdama, kad investavimo lėšų būtų daugiau, Komisija paragino valdžios institucijas ieškoti galimybių, kaip pagal JEREMIE ir JESSICA iniciatyvas gauti paskolomis grindžiamos finansinės paramos MVĮ ir miesto plėtrai. Jau užmegzti ryšiai su Europos investicijų banku (dėl JESSICA) ir Europos investicijų fondu (dėl JEREMIE).
- Be to, atsižvelgdama į didelio masto (gamyklos „Seagate“) pramoninės veiklos nutraukimą, ŠADG atkreipė dėmesį į naująjį Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą, kuris, jei bus laikomasi reikiamų kriterijų, galėtų padėti padengti perkvalifikavimo ir kt. išlaidas.

Antra, ŠADG glaudžiai bendradarbiavo su Šiaurės Airijos valdžios institucijomis, stengdamasi regioną labiau integruoti į ES bendradarbiavimo tinklus.

- **Bendradarbiavimas su Komisija.** Su Komisijos tarnybomis užmegzti reguliariesni ryšiai, todėl Šiaurės Airijoje jau daugiau žinoma apie įvairias ES politikos sričių galimybes ir apie tai, kaip konkuruoti dėl įvairioms sritis skiriamos paramos. Šioje srityje svarstoma arba jau įgyvendinama keletas veiksmų:
  - Pirmasis pavyzdys – vykdant **transeuropinių transporto tinklų** (toliau – TTT) politiką paskelbtas konkursas; praeityje regione šia sritimi ne itin domėtasi. Pateikus pasiūlymą dėl 2007–2013 m. TTT programos pagal JK pasiūlymą, regionas užsitikrino 10,64 mln. EUR dydžio ES dotaciją kelių infrastruktūros projektui. Parama, kurios dydis 16 % bendrų sąnaudų, bus pati didžiausia JK, palyginti su kitiems JK kelių ruožams numatyta 5 % dydžio parama.
  - Regionui ypač svarbios universitetams, mokslinių tyrimų centrams ir privačiajam sektoriui pagal **Septintąją bendrąją programą** siūlomos **žinių ekonomikos**

srities galimybės. Komisija pritaria Šiaurės Airijos valdžios institucijų sprendimui teikti tik tas paraiškas dalyvauti konkursuose, kurios yra susijusios su regionui vystyti svarbiomis sritimis: oreivystė, nanotechnologijos, informacinė visuomenė, maisto kokybė ir paslaugos. Nurodyta mažosioms įmonėms siūlomų galimybių, teikiamų pagal **Konkurencingumo ir inovacijų programą**, visų pirma pagal **ekologinių inovacijų iniciatyvą**, ir galimybių **finansų inžinerijos** srityje. Kartu atkreiptas dėmesys į tai, kad Šiaurės Airija turėtų aktyviau dalyvauti vykdant įvairias ES švietimo, lavinimo ir jaunimo iniciatyvas, nes žmogiškieji išteklių labai svarbūs žinių ekonomikos plėtrai. Ataskaitoje teigiama, kad galima dar daugiau nuveikti siekiant parengti Šiaurės Airijos studentus dalyvauti programoje **ERASMUS**, kuri regiono studentams siūlo galimybę mokytis kalbų ir lavinti kitus įgūdžius studijuojant kitose ES valstybėse narėse.

- Užsimezgas ryšiams su Komisija **aplinkosaugos ir energetikos** srityje, paaiškėjo, kad domimasi ES transporto ir energetikos programomis („**Concerto**“, **Pažangiosios energetikos**, „**Civitas**“), pagal kurias būtų galima remti svarbias priemones, kurių regionas jau ėmėsi atsinaujinančių energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo srityje, tačiau dar daugiau galimybių atveria darnios plėtros strategija, būtent dalyvavimas projektuose, kurie remiami „**Life+**“ lėšomis.
  - Kita numatoma veikla – 2008 m. balandžio mėn. suplanuotas tarpusavio mokymosi seminaras apie ES **užimtumo ir socialinę politiką**. Jau pasirengta 2008 m. birželio mėn. pradžioje Belfaste vyksiančiai konferencijai apie kovą su diskriminacija.
  - Be to, dėl Šiaurės Airijai svarbios **žemės ūkio politikos** srities pažymėta, kad skatinant kokybiško maisto pasiūlą itin svarbu vartoti geografinių vietovių pavadinimus. Todėl parengtos ir netrukus Komisijai bus pateiktos paraiškos diegti **maisto kokybės sistemas**.
- **ES finansuojamos bendradarbiavimo tinklų programos.** Atkreiptas Šiaurės Airijos dėmesys į galimybes dalyvauti **ES bendradarbiavimo tinklų programose**. Visų pirma regionas susidomėjo vadovavimu pagal iniciatyvą „Regionų ekonominiai pokyčiai“ bendrai su ERPF remiamam tinklui. Tai pirmas kartas, kai Šiaurės Airija pasisiūlė imtis lyderio vaidmens, o tai reiškia, kad ji vis labiau pasitiki savo pajėgumu Europos Sąjungoje.
  - **Dalijimasis patirtimi su kitais regionais.** Šiaurės Airija raginama dalytis su kitais regionais specifine, o daugeliu atvejų – ir unikalia konfliktų sprendimo patirtimi. Todėl 2007 m. spalio mėn. žengtas pirmas žingsnis, ir per Briuselyje vykstančias kasmetines regionines „**atvirų durų dienas**“ surengtas specialus seminaras, kurio tema – programos PEACE įgyvendinimo Šiaurės Airijoje patirties lyginimas su Kipro ir Vakarų Balkanų patirtimi. Kaip dar kartą toliau pažymima, Šiaurės Airijoje itin domimasi, kaip šią veiklos sritį paversti tam tikros formos **Europos institucine priemone konfliktams spręsti**.
  - **Vienijimasis su kitais regionais.** ŠADG paragino Šiaurės Airiją savo iniciatyva bendradarbiauti ir dalytis patirtimi su kitais regionais ir taip integruotis į ES ekonomikai būdingus ne tokius oficialius bendradarbiavimo tinklus. Siekdama suteikti procesui impulsą, ŠADG užmezgė ryšius su sėkmingo Helsinkio inovacijų strategijos projekto dalyviais.

5. Šiaurės Airija ir Šiaurės Airijos darbo grupė. Tolesni žingsniai

Kaip jau minėta, ŠADG ataskaitoje nurodė keletą svarbių iniciatyvų, kurių regionas turėtų imtis. Komisija siūlo nenutraukti ŠADG veiklos, kad ji galėtų padėti regionui ir stebėtų jo pažangą. Siekiant užtikrinti, kad jos veikla būtų sėkminga, numatomi pareigūnų mainai, tarp jų ir trumpalaikiai. Šioje srityje svarbų vaidmenį turės atlikti Šiaurės Airijos atstovybė Briuselyje.

ŠADG taip pat toliau informuos Šiaurės Airiją apie naujas Europos programas, renginius ir forumus, kurie regionui galėtų kelti susidomėjimą.

Be to, ŠADG rems deklaruojamą regiono siekį aktyviau dalyvauti formuojant ES politiką. Tai reiškia, kad kis regiono perspektyvos ir vaidmuo, ir iš ES finansinės paramos gavėjo regionas virs į ES politinės darbotvarkės rengėją. Ar tai bus sėkmingas žingsnis, priklausys nuo to, kokiomis aplinkybėmis bus rengiamos konsultacijos dėl ES politikos, tačiau ŠADG gali padėti užtikrinti, kad valdžios institucijoms ir kitiems dalyviams būtų suteikta visa informacija, pvz., pasitelkiant Komisijos atstovybę Belfaste.

Galiausiai, kaip jau minėta, Šiaurės Airijos valdžios institucijos pareiškė norą prisidėti prie institucijos, atliekančios konfliktų sprendimo srities tyrimus ir teikiančios konsultacijas, kūrimo. Šiaurės Airijoje aktyviai svarstomas minėtos institucijos vaidmuo, struktūra ir finansavimo šaltiniai, atsižvelgiant į tai, kad pačiame regione ir Airijoje šiuo klausimu iniciatyvų jau imtasi. Komisijos tarnybos pripažino, kad su Šiaurės Airijos taikos procesu susijusi patirtis gali būti vertinga siekiant užkirsti kelią konfliktams, juos sprendžiant ir atkuriant taiką kitose pasaulio šalyse, ir pritarė valdžios institucijų kvietimui kartu išnagrinėti ateities perspektyvas. Atsižvelgdama į Europos Sąjungos politines diskusijas su trečiosiomis šalimis arba dabartinės paramos programas reglamentuojančias taisykles, taip pat į diskusijų apie regioninę politiką su tokiomis šalimis, kaip Kinija, Rusija ir Brazilija, ypatumus, Komisija atkreips dėmesį į tai, kad PEACE programomis tiesiogiai prisidėta prie socialinio ir ekonominio vystymosi. Tai gali suteikti akstiną glaudžiau bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis, visų pirma taikos ir santarvės klausimais, kaip numatyta PEACE programose, ir čia Šiaurės Airijos patirtis gali būti naudinga.